

Skoupil, Zdeněk

Práce v oboru slovanské jazykovědy na Filosofické fakultě brněnské university v období 1945-1954

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 1954, vol. 3, iss. A2, pp. [98]-104

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/101169>

Access Date: 08. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Z PRACÍ ÚSTAVŮ

PRÁCE V OBORU SLOVANSKÉ JAZYKOVĚDY NA FILOSOFICKÉ FAKULTĚ BRNĚNSKÉ UNIVERZITY V OBDOBÍ 1945—1954

Rozvoj zájmu o studia slavistická, a zvláště též o ruský jazyk, důsledek to nově vzniklé společensko-politické situace po roce 1945, projevil se plně i na našem brněnském pracovišti. Starší tradici brněnského slavistického bádání se tak dostalo značného rozšíření a nového obsahu. Mocnou vzpruhou slavistických studií v Brně byly významné projevy J. V. Stalina o jazykovědě a veškerá sovětská jazykovědná diskuse. Ve světle těchto statí se řešily zásadní otázky i konkrétní úkoly studia slovanských jazyků na 1. slavistické konferenci ve dnech 23.—24. 11. 1951 v Brně. Ke kontrole a dalšímu vymezení úkolů došlo ve dnech 5.—7. 3. 1953 na celostátní konferenci slavistů v Olomouci.² Také na lexikografické konferenci v Bratislavě ve dnech 5.—7. 6. 1953³ a na konferenci o Dobrovském v Praze (30. 11.—2. 12. 1953) přispěli aktivně brněnští pracovníci nemalým podílem.

Výrazem těchto snah jsou také jazykovědné sborníky, vzniklé kolektivním úsilím našich pracovníků. Po prvé vystoupili brněnští slavisté sborníkem *Pocta Fr. Trávníčkovi a Fr. Wollmanovi* (Brno 1948, 543 str.) za redakce Ant. Grunda, Ad. Kellnera a Jos. Kurze.⁴ Rozmach slavistického bádání, podněcený Stalinovými statemi, projevil se i vydáním dalších sborníků. Památné statí i s celou diskusí vydal kolektiv brněnských pracovníků za hlavní redakce Ad. Kellnera a Boř. Nováka (*Sovětská diskuse o základních otázkách jazykovědných*, Praha 1951, 301 — XXIII str.). Další překladový sborník, připravený kolektivem brněnských pracovníků za redakce Jar. Bauera, M. Jelínka a Rad. Večerky, týká se důsledků Stalinových statí pro otázky stylistické (*O jazyce literárních děl*, Praha 1952, 400 str.).

Publikované studie spadají takřka do všech pracovních úseků, vytčených a kontrolovaných na slavistických konferencích, a to do oboru srovnávacího studia indoevropských jazyků, mluvnické stavby slovanských jazyků a staroslověňštiny a do oboru studia o vzniku a rozšíření slovanských jazyků a nářečí a vzájemného působení slovanských jazyků spisovných. Konečně jde o práce na etymologickém slovníku slovanském a na slovníku staroslověnském a o studie o slohu.

Akademik, rektor brněnské univerzity, doktor filologických věd František Trávníček

Vydal rozsáhlou dvoudílnou *Mluvnici spisovné češtiny* (vyšla již ve dvou vydáních; poslední Praha 1951, 1497 stran),⁵ která je dosud nejpodrobnější a nejúplnější zpracování mluvnické stavby současného spisovného jazyka. První díl této práce, poctěné státní cenou, byl přeložen do ruštiny a vydán v SSSR (*Grammatika českého literárního jazyka*, Moskva 1950, 466 str.). Spolu s nově vydaným *Slovníkem českého jazyka* (po osvobození již ve dvou vydáních, 3. vydání, Praha 1946, XV + 765/2 stran, 4. vydání, Praha 1952, XV + 1801 stran) patří ke stěžejním pracím o našem jazyce. Základní poučení o českém jazyce jsou obsažena v *Úvodu do českého jazyka* (Praha 1948, 86 str.), jehož 2. vydání (Praha 1952, 106 str.) je doplněno a přepracováno již na základě Stalinových statí. Ve formě vysokoškolských skript vyšla od akademika Trávníčka *Nauka o slovní zásobě* (Praha 1953, 67 str.), zabývající se s marxistického hlediska hlavně významem slova a jeho změnami. K pracím slovníkářským přispěl Trávníček svou aktivní účastí na lexikografické konferenci v Bratislavě. Příspěvek *Význam Stalinových statí o jazyce pro slovníkářství* (Lexikografický sborník SAV, Bratislava 1953, 51—62) se zabývá potřebou ideovosti v metodě i zaměření slovníkářské práce. — Dále se zabýval otázkami jazyka uměleckých děl a širší problematikou stylistickou. Jazyku uměleckých děl věnoval knižní publikaci *Umělecká mluva* (Praha 1948, stran 35).

Nově zpracovává tyto otázky v několika státech.⁶ Konečně věnuje této problematice samostatnou publikaci *O jazykovém slohu* (Praha 1953, 69 stran), kde nastínil základní stylistické pojmy, opíraje se o Stalinské chápání jazyka. — Důležitá období z dějin spisovné češtiny osvětluje ve stati *Slovanské základy spisovné češtiny* (sborník Slovanství v českém národním životě, Brno 1947, 78—92), kde ukázal na její nejranější kodifikaci v souvislosti s jazykem církevněslovanským a s jinými slovanskými jazyky. Ve stati *Poměr češtiny a slovenštiny* (Tvorbá 1952) se zabývá otázkou t. zv. slovenské odluky a ukazuje na společensko-politický dosah chápání této otázky. — V několika státech obecně jazykovědných bojuje akademik Trávníček o marxistickou orientaci české jazykovědy. Jde o samostatnou publikaci *Český jazykozpytný strukturalismus ve světle Stalinova učení* (Praha 1951, str. 32), dále o články *Objektivismus a kosmopolitismus v naší jazykovědě* (Sborník prací filosofické fakulty brněnské university 1, Brno 1952, č. 1—2, 12—26) a články v Tvorbě *Strukturalismus, nepřítel naší jazykovědy* (XX, 1951, č. 37, 893—894) a *Strukturalistická typologie jazyková* (ibid. 1125—1126). Jako vysokoškolská skripta vydal *Úvod do marxistické jazykovědy* (Praha 1954, 86 str.). — Vedle toho přispívá k novému hodnocení významných postav naší jazykovědy: *Historik českého jazyka Jan Gebauer* (Sborník Zdeňku Nejedlému, ČSAV, Praha 1953, 610—620), *Význam Josefa Dobrovského pro český národní jazyk* (Sborník Josef Dobrovský, 1753—1953, Praha 1953, 89—96).⁷ — K obecným pracím v oboru slovanské jazykovědy patří jeho stať *Slovanské jazyky ve světle Stalinových stáť* (Slavia 21, 1952, č. 1, 45—49). Do tohoto úseku náleží i stať *Glosy Jagičovy a svatořehořské* (Slovanské studie, Praha 1948, str. 164—168), kde řeší nově otázku jazyka těchto záznamů. — Populárně jsou psány jeho *Příspěvky k českoruským vztahům* (Rovnost 7, 1946, 64 str.),⁸ které, ač jsou v podstatě příležitostnými úvahami, pramenícími z živelné radosti nad osvobozením národa, vytvářejí vyrovnaný cyklus z historie vztahů česko-ruských. K těmto popularisačním pracím patří i publikace *Proč lidé mluví různými jazyky* (Brno 1953, 18 str.); tuto přednášku proslavil akademik Trávníček ve Společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí.⁹

Odborný asistent Dr Jaroslav Bauer

V článku *Bezředložkový lokál ve stsl. evangeliích* ve Slavii 20, 1950, 40—56 ukazuje na staroslověnském a srovnávacím slovanském materiálu, jak postupoval zánik bezředložkového lokálu. Jde o úryvek z práce o syntaxi lokálu ve stsl. evangeliích, vzniklé v staroslověnském semináři fil. fakulty brněnské university. Obecnou problematikou syntaktickou se zabývá ve Sborníku prací filosofické fakulty brněnské university 1, 1952, 1—2, 26—57 (*Několik poznámek o pojmech slovní spojení, větná dvojice a syntagma*). V článku *Sedesát pět let akad. Trávníčka* (Časopis Matice moravské 72, 1953, č. 3—4, 201—9) podává přehled a zhodnocení jubilantova vědeckého díla. Na konferenci o srovnávací slovanské jazykovědě v Olomouci pronesl diskusní příspěvek *K otázce národního jazyka a Poznámka ke srovnávacímu studiu vývoje souvětí ve slovanských jazycích* (Slavia 22, 1953, č. 2—3, 206—208, 288—289).

Docent Dr Alois Gregor

V článku *Příspěvek k hanáckému nářečnickému slovníku* (Vlastivědný věstník moravský 7, 1952, str. 58—80) přináší hesla písmene *b* jako ukázkou zpracování slovníku hanáckých nářečí, jimiž se autor zabývá již po léta. Z hanáckého nářečí je vzata i látka ke studii *Tvoření slov v nářečí slavkovsko-bučovickém* (ibid. 6, 1951, 192—206). Gregor věnoval dále velkou pozornost moravským dialektům jako celku. Svědčí o tom zejména dvě rozsáhlejší studie: *Kapitola ze srovnávací skladby moravských nářečí* (LF 74, 75), zabývající se pádovou problematikou, a *Neslovesné věty v moravských nářečích* (VVM 14 — 1954). Výkladem jmen moravských měst se zabývá G. v článku *O původu jména Olomouc* (ibid. 6, 1951, 117—118) a v pojednání *K otázce původu jména Brno* (Časopis Matice moravské 71, 1952, 154—164.) Al. Gregor vydal též oblíbenou *Mluvnici jazyka českého pro vyšší třídy středních škol* (2. vydání, Brno 1951, 378 stran), která je psána na základě posledního vědeckého bádání, ale přístupně, takže ji mohou používat s prospěchem i zájemci z širší veřejnosti. Projevem jeho opravdového zájmu o dialektologii a folkloristiku je článek *O transkripci v lidových písních* (Český lid 40, 1953, str. 114—117). Početné a hodnotné jsou též posudky v našich odborných časopisech, zejména v Naší vědě, v Listech filologických, ve Vlastivědném věstníku moravském, jehož je vedoucím redaktorem, a jinde ještě. Mnohé z nich jsou samostatná pojednání.

Vědecký aspirant Dr Milan Jelínek

Zabýval se problematikou uměleckých děl v článku *Sovětská diskuse o literatuře a umělecké mluvě* (Sborník Otázky jazyka uměleckých děl ve světle prací J. V. Stalina o jazykovědě, SVJ, 1, č. 6, 32—42). Ukázkou konkrétního zpracování jazyka určitého autora je jeho článek *Stylistické mistrovství J. Fučka* (Slovo a slovesnost 14, 1953, č. 4, 148—160). Další článek stylistický (o Těšňohlídkovi) vychází v literárním čísle tohoto Sborníku. Po smrti prof. Ad. Kellnera zhodnotil jeho dílo v nekrologu *Zemřel prof. Dr Adolf Kellner* (Časopis Matice moravské 72, 1953, č. 1—2, 184—190).

Profesor Dr Adolf Kellner

Pracoval nejen na poli dialektologie, kde zpracoval řadu oblastí, dosud systematicky neprobádaných, ale zabýval se i otázkami obecně slavistickými. Některé z jeho prací přispívají i k řešení problematiky obecně jazykovědné. Podrobné zhodnocení jeho díla i úplnou bibliografii přináší článek Jos. Škuliny v tomto čísle Sborníku prací filosofické fakulty.

Lektor polštiny Dr Maxmilián Kolaja

Napsal prakticky zaměřenou *Mluvnici jazyka polského* (Praha 1947, 233 stran), která se stala cennou pomůckou při studiu polského jazyka, upevňujícím se po roce 1945.

Profesor Dr Josef Kurz

Vydal práce, týkající se srovnávacího slovanského jazykozpytu a zvláště jazyka církevněslovanského. V r. 1946 vyšlo ve sborníku Byzantinoslavica 8, 1939—1946, 172—288 dokončení jeho studie *K otázce členu v jazycích slovanských*, se zvláštním zřetelem ke staré slověštině. (Též ve zvláštním otisku pod názvem *Problém členu v jazyce staroslověnském*.) Autor podrobně rozebral veškeré případy užívání ukazovacích zájmen v pozici za substantivy i před nimi v staroslověnských památkách a prokázal, že ukazovací zájmena v tomto užívání neměla významu členu; rozebrána je také otázka užívání „členu“ *iže*. Kurz napsal dále práci *Význam studia jazyka staroslověnského pro historicko-srovnávací zkoumání slovanských jazyků* (Slavia 22, 1953, 230—246), a to s hlediska statí J. V. Stalina o otázkách jazykovědy. Dotkl se tu zároveň několika důležitých otázek, spojených se zkoumáním staroslověnských textů. Problematiky slovesa *otrěšiti* a slovesné rekonstrukce v slovaštině, o níž psal ve sborníku Zubatého 1926, 428—438, týká se jeho poznámka *Nochmals abutg. otrěšiti* (Zeitschrift für slavische Philologie 19, 1947, 389). — Jako jednatel a později předseda akademické komise pro vydání staroslověnského slovníku má účast v přípravných pracích a v redakci tohoto slovníku. V stati *Můj návrh na pokračování přípravných prací o staroslověnském slovníku*, vydané ve sborníku Pocta Fr. Trávníčkovi a Fr. Wollmanovi (Brno 1948, 286—309) vložil svůj starý návrh na uspořádání tohoto slovníku, doplniv jej zprávou o práci dosud vykonané a poznámkami o tom, jak je třeba uspořádati hesla. Nově psal o tomto tematiku v Slavii 23, 1953, 300—310 (*Dnešní stav přípravných prací pro vydání slovníku staroslověnského jazyka a problematika jeho zpracování*). — Kurz připravuje 2. díl nové edice kodexu Assemanova, která přinese přesný cyrilský přepis této památky s textovými poznámkami. Pro usnadnění užívání fotypického vydání tohoto kodexu uveřejnil v Slavii 20, 1951, 336—363 *Seznam evangelijních čtení, obsažených v staroslověnském rukopise Assemanově*. — Pořídil také nové, doplněné a opravené vydání staroslověnské chrestomatie Weingartovy *Texty ke studiu jazyka a písemnictví staroslověnského* (Praha 1948, 238 str.).¹⁰ Začátečnickům je tu určen zejména staroslověnsko-český slovníček, k vydání textů nově dodaný. — Podrobně rozebral emauzský nále z ledna 1952 (*O nově nalezeném emauzském charvátskohlaholském zlomku zaltáře*, Slavia 22, 1953, 81—104).¹¹ Ukázal rozborom paleografickým, jazykovým a textovým, že jde o zlomek ze samého začátku 14. stol., obsahující v základě text velmi starobylý, a odvodil ze svého rozboru některé obecné závěry. — Kurz věnoval také pozornost dějinám slavistiky, a to rozborom díla slavistů *Fr. Pastrnka* dříve v Časopisu pro moderní filologii 28, 1942, 1—28 a potom v Ročence SÚ 12, 1947, 80—87, *Miloše Weingarta* v Ročence SÚ 12, 1947, 88—97 a v Byzantinoslavica 8, 1939—1946, 1—VI, *Jana Frčka* (Časopis pro moderní filologii 30, 1946—1947, 1—10; Naše věda 24, 1946, 307—309), *Jos. Vajse* (Vyšehrad 1, 6, 1945, 19—22), *Vatroslava Jagiče* (*Tri dopisy*

Vatroslava Jagiće I. M. Martynovovi, *Slavia* 18, 1947, 61—71; *O korespondenci Vatroslava Jagiće profesoru Fr. Pastrnkovi*, *Věstník ČSAVU* 60, 1951, 114—120), *Jos. Dobrovského* (*Slavia* 24, 1954). Katedra slavistiky filosofické fakulty brněnské university pořádá za jeho vedení rozsáhlou korespondenci *Fr. Pastrnka* se slavisty jeho doby. Podrobný rozbor věnoval Kurz také sovětskému sborníku dokumentů z dějin slavistiky (*Dokumenty k istorii slavjanovedenija v Rossii* pod redakcí akad. B. D. Grekova, Moskva—Leningrad 1948) v *Slavii* 19, 1950, 409—434. K uctění významu díla seniora českých slávistů Jos. Vajse zredigoval za účasti M. Murka a Jos. Vašíci sborník *Slovanské studie* (Praha 1948, 272 str.),¹² v němž mimo jiné pojednal o životě a díle *J. Vajse* (11—16) a podal úplný *soupis jeho prací* (17—34). — O silném vlivu staroslověnského období v dějinách naší vzdělanosti jedná v článku *Slovanské základy naší vzdělanosti* (Sborník Slovanství v českém národním životě, Brno 1947, 9—19) a ukazuje, že do dějin naší vzdělanosti, české literatury a českého jazyka patří již nejstarší cyrilometodějská činnost na naší půdě. — Konečně se zabýval také organisací práce bibliografické v článku *K organisaci práce o bibliografii slovanské jazykovědy* (*Listy filologické* 72, 1948, 111—118) a zúčastnil se příprav pro vydání slovanské jazykovědné bibliografie. Hojně jsou i jeho posudky nových prací jazykovědných.

Vědecký pracovník Slovanského ústavu v Brně Dr. Vladimír Kyas

V článku *Za českou předlohu staré polské bible* (*Slavia* 22, 1, 112—124) podává ukázkou metodického postupu při hledání přesné české předlohy polské bible zv. královny Zofie srovnáváním různých variant českých rukopisů s textem polským. — O Dobrovského třídění českých biblických rukopisů ve světle pramenů pojednal ve sborníku „Josef Dobrovský 1753—1953“, 1953, 227—300. — První českou mluvnicí (Optátovu) rozebral ve *Slově a slovesnosti* 13, 1952, 141—149. — Koná badatelskou práci ke kritickému vydání staročeské bible.

Odborný asistent Dr. Arnšt. Lamprecht

Zabývá se problematikou lašských nářečí v článku *Z historické dialektologie opavské* (*Slezský sborník* 49, 1951, č. 3, 334—339) a dále v článku *Nářečí v okrajových obcích Hlučínska* (ibid. č. 4, 584). Populárně o tomto nářečí je psán článek *Několik slov o nářečí na Hlučínsku* (Hlučínský zpěvníček, 1951). Podrobně se zabývá nářečím na Opavsku v knižní monografii *Středoopavské nářečí* (Praha 1953, str. 115 + mapa), kde podrobně popisuje všechny jazykové složky tohoto nářečí a vysvětluje historicky jejich vývoj. Publikace je doplněna řadou ukázek, které autor zaznamenal při styku s uživateli tohoto nářečí. Obecnou problematikou jazykovědnou se zabývá v stati *K otázce základního slovního fondu v českém jazyce* (Sborník prací filosofické fakulty brněnské university 1, č. 1—2, řada A č. 1, str. 58—81) a dále ve stati *K poměru základního slovního fondu celonárodního jazyka a nářečí na Opavsku* (*Slezský sborník* 50, 1952, 4, 547—552). Život a dílo svého učitele hodnotí ve stati *Za prof. Kellnerem* (*Slovo a slovesnost* 14, č. 3, 97—102). Na konferenci o srovnávací slovanské jazykovědě v Olomouci pronesl diskusní příspěvek *K jazykovým předpokladům vzniku našich národních jazyků a K vlivu jazyka na jazyk*, (*Slavia* 22, 1953, č. 2—3, 212—214 a 228—229).

Profesor Dr. Václav Machek, člen-korespondent ČSAV

Publikoval řadu článků, zabývajících se etymologickým výkladem různých slov. Jde o stati *Výklady slov (plivník, tratoliště, Naše řeč* 29, 1945, 61—68; *pouhý* ibid. 30, 1946, 4—7; *chaloupek, sovek, neklež, sobovati, sveřepa, mróskat se*, ibid. 38—42; *kron-daro*, ibid. 41—146; *kocanda*, ibid. 31, 1947, 87—98; *tímě, udice*, ibid. 32, 1948, 8—10; *městys* ibid. 74—76); dále o stati *Drobné výklady o jménech rostlin* (ibid. 29, 1945, 107—114; 30, 1946, 61—68; 34, 1950, 19—21, 89—92) a posléze statí *Několik názvů jidel, vázňích i posměšných* (ibid. 29, 1945, 149—161). — Ve stati *Essai comparatif sur la mythologie slave* (*Revue des études slaves* 23, 1947, 49—65) autor uvažuje o tom, dají-li se některé prvky slovanské mythologie srovnat s obdobnými představami u jiných indoevropských, zvláště indoiránských národů. Dochází ke kladnému výsledku; i jistá hlavní božstva slovanská mají své obdoby jinde (i když jejich jména se někdy neshodují), to znamená, že praslovanská mythologie, pokud jsou tu naznačené shody, je dědičtím z dob starších, z dob indoevropské jednoty. Sama pak přispívá svým dílem k tomu, že totéž můžeme tvrdit o božstvech indoiránských (na příklad o Rudrovi, jemuž odpovídá slovanský Veles). Slovanská mythologie má tedy nejbliže k mytholo-

gii indoiránské. — V příspěvku *Etymologies slaves*, otištěném ve sborníku *Recueil linguistique de Bratislava 1949*, vysvětluje 12 dosud málo jasných slovanských výrazů. Etymologickým zkoumáním slovanských názvů ptáků se zabývá v *Einige slavische Vogelnamen* (*Zeitschrift für slavische Philologie*, 1949). O shodných prvcích v některých slovech slovanských a chetitských jedná v *Hittitoslavica* (*Archiv orientální*, 1949, 131—141). Tyto zbytky pocházejí z dob indoevropské jednoty. — V článku *Quelques noms slaves de plantes* (*Lingua Posnaniensis* 1950, 145—161) vyslovuje přesvědčení, že jistá jména rostlin (hlavně stromů a keřů) nejsou domácí, nýbrž že jsou přejata z prae-evropského substrátu jinonárodního. Při této příležitosti se autor zmiňuje o etnické otázce t. zv. lužické kultury. Autorovy výklady o daných jménech počítají se slovanstostí této kultury. (*Quelques mots slavo-germaniques*, *Slavia* 21, 1953, č. 2—3, str. 252 až 286.) Rozborem některých slov, společných u Slovanů i Germánů, korigují se dosavadní názory, podle kterých jsou daná slova převzata z germánštiny. Autor vykládá daná slova buď tak, že jsou domácího původu (a pak příslušná germánská slova jsou ze slovanštiny) anebo tak, že slovanско-germánské dvojice jsou převzaty z prae-evropského substrátu. Tato zkoumání mají velký dosah pro posuzování směrů pravěkých kulturních proudů. Dosavadní domněnky o závislosti staré slovanické vzdělanosti na cizině mohou být na základě tohoto zkoumání pronikavě revidovány. — V studii *Origine des thèmes nominaux en -et- du slave* (*Lingua Posnaniensis* 1, 1949, 87—98) uvažuje o původu slovanické přípony *-et-* (tvořící také jména mládat, na příklad *tele*), dosud záhadné. Vyslovuje domněnku o souvislosti této přípony s jistou příponou chetitskou. — V čl. *Les verbes slaves en -chati* (*Lingua Posnaniensis* 4, 1953, 111—136) vykládá vznik sloves, zakončených na *-chaję -chati*, tak, že to jsou intensiva. Jejich *ch* pochází ze staršího *s*, dobře doloženého v jistých intensivních litevských a latinských. Rovněž články *Česká a slovenská slovesa s příponou -stati* (*Havránkův sborník*, 1954) a *Česká a slovenská slovesa s příponovým -s* (*Sborník prací filosofické fakulty brněnské university* I, 82—93) nově vykládají řadu našich sloves po stránce slovtvorné jakožto útvary intenzivní a zjišťují v nich nové přípony. — V článku *Staroslověnské poprište* (*Slovanské studie*, Praha 1948, 111—114) uvádí slovo *poprište* do souvislosti s českým *prapísek*, *prapísko* (z původního *popriško*), označujícím dialekticky kamenný sloupek v plotě; i významová obdoba řeckého ekvivalentu vede k domněnce, že českého slova bylo užito i v církevní slovanštině, a to na označení milníku a konečné stadia. — V článku *O potřebě a problematice slovanického etymologického slovníku* (*Slavia* 22, 1953, 2—3, 314—321) si M. všímá zásadních i metodických překážek, brzdících dosavadní zpracování slovanického slovní zásoby. — Připravil také nové vydání Hujerova *Úvodu do dějin jazyka českého* a dva svazky *Zubatého Studii a článků*. — V r. 1954 vyšla jeho *Česká a slovenská jména rostlin* (Praha).

Vědecký pracovník Slovanského ústavu v Brně Dr Antonín Mátl

Pracoval po řadu let na organizaci i přípravách k vydání staroslověnského slovníku. V článku *Staroslověnská hapax legomena porotiti se, a vročtati se* (*Sborník Poeta Fr. Trávníčkovi a Fr. Wollmanovi*, Brno 1948, 325—331) se zabývá těmito ojedinělými staroslověnskými slovesy, v kterých dochází ke kolísání *ou*. V stati *Vývoj jazyka* (*Učebnice českého jazyka pro 2. třídu gymnasií*, Praha 1952, str. 5—59) probírá po vysvětlení všeobecných vlastností jazykového vývoje všechny fáze spisovného jazyka. V článku *Vývoj jazyka a příbuznost jazyků* (*Český jazyk* 2, 1951—52, 183—197) probírá tyto jazykové jevy ve shodě s nejnovějšími jazykovědnými názory. V *Studii o pracích lingvistických*, věnovaných B. Havránkovi (1954), pojednal o *abstraktním významu u nejstarších vrstev slovanských substantiv* (str. 131—151).

Asistent Dr Roman Mrázek

V článku *K syntaxi vět s nestálým reflexivem v ruštině a v češtině* (*Sovětská věda - jazykověda* III. 1953, č. 5, 431—448) srovnává jednotlivé způsoby neosobního vyjadřování, náležející z větší části do jednočlenných vět. Při tomto srovnávání (i se zřetelem k významové stránce) vysvětluje zřejmě i kvantitativní odlišnosti daných vyjadřovacích způsobů v obou jazycích.

Zástupce docenta Dr Bořivoj Novák

Účastní se práce na Velkém rusko-českém slovníku, vydávaném Československou akademií věd, jako člen širší redakce. Na lexikografické konferenci v Bratislavě pro-

nesl podnětný referát. Napsal článek *O sovětských školách* (Praha—Moskva 3, 1948, 52), kde seznamuje s organizací i způsobem výuky na sovětských školách. V recenzích *Nové učebnice ruštiny* (Slovo a slovesnost 10, 1947—1948, 181—183) a o knize V. Kíparského *O kolebanijach udarenija v ruskom jazyke*, Helsinky 1930 (Listy filologické 75, 1951, 234—236) si všímá nových prací o ruském jazyce.

Vědecký aspirant Dr Josef Skullina

Ve stati *Sovětská obecná, srovnávací a slovanská jazykověda od Stalinových statí* (Sovětská věda-jazykověda III, 1953, č. 3, 267—279) podává přehled nových prací v sovětské jazykovědě, podnícených Stalinovými statěmi. V článku *K nářeční diferenciaci hranického okresu* (Sborník prací filosofické fakulty brněnské university I, 94—107) vyděluje přesně dialektickou hranici nářečí, jehož studiem se podrobněji zabýval.

Vědecký aspirant Dr Jan Chloupek

Článek *K tvoření podstatných jmen v nářečí na Uherskobrodsku* (Vlastivědný věstník moravský 1953, 126—133) a studie *Generační rozdíly v nářečí* (vyjde ve sborníku věnovaném Ad. Kellnerovi) jsou věnovány problematice dialektologické. Práci svého učitele prof. Em. Šrámka hodnotí v nekrologu uveřejněném v tomto čísle Sborníku.

Vědecký aspirant Dr Radoslav Večerka

V článku *K problematice novinářského jazyka* (Sborník prací filosofické fakulty brněnské university I, 108—120) zpracovává materiál, získaný průzkumem novinářského jazyka slovanskými semináři filosofické a pedagogické fakulty v Brně. Ve stati *K sintaksisu jmen číselných v staroslavjanském jazyce* (vyjde ve sborníku o sl. syntaxi) rozbírá staroslověnský materiál, týkající se spojení číslovek s počítaným předmětem na srovnávacím slovanském základě. V Slavii vyjde jeho práce *K předkladu staroslověnských evangelii z řečtiny*.

Zdeněk Skoupil

POZNÁMKY

¹ Srov. o tom Arn. Lamprecht ve Slavii 21, 1953, 105—108; Jar. Bauer, Arn. Lamprecht, Sovětská věda-jazykověda 2, 1952, 1, 74—79; Rad. Večerka, Časopis Matice moravské 71, 1952, 174—176. Hlavní referáty z této konference vyšly většinou v časopisu Slavia, ročník 21 a 22.

² Srov. o tom Jar. Bauer, Slovo a slovesnost 14, 1953, 91—96. Všechny referáty jsou otištěny v Slavii 22, 1953, č. 2—3.

³ Referáty jsou otištěny v Lexikografickém sborníku (Materiály z 1. celoštátní konference čs. lexikografův, konané ve dnech 5.—7. júna 1952 v Bratislave, SAV, Bratislava 1953, 213 str.).

⁴ O „Poctě“ srov. Jar. Bauer a D. Jeřábek, Listy filologické 73, 1949, 214—218; M. Jelínek ČMM 69, 1950, 122—127.

⁵ Srov. o tom Ad. Kellner, Listy filologické 70, 1950, 133—138; též Významný dar české jazykovědě, Lidové noviny 23. 4. 1948.

⁶ Jde o stať *Umělecký jazyk ve světle Stalinových statí* (Sborník O jazyce literárních děl, Praha 1952, 5—13); *Rytmus řeči* (Kniha o překládání 1953, 175—178); *O slohu* (Slavia 22, 1954, č. 2—3, 231—234).

⁷ Srov. též Trávníčkův článek *Dobrovský a ruština* (Sovětská věda-jazykověda 3, 1953, 4, 350—353).

⁸ Srov. o nich Jos. Kurz Listy filologické 70, 1946, 221; o slavistických pracích akad. Trávníčka psal Jos. Kurz v Lidových novinách 17. 8. 1948.

⁹ Podrobně o vědeckém díle Fr. Trávníčka Ad. Kellner (Pocta... 9—38), podrobný soupis jeho prací ibid. 485—532.

¹⁰ Srov. Jar. Bauer, Slavia 20, 1951, 2—3, 409—412 a Listy filologické 75, 1951, 69—70; O. Filip, Časopis Matice moravské 70, 1951, 495—496; M. Vey, Bulletin

de la Société de linguistique 48, 1952, 97, Ján Stanislav, Jazykovedný sborník SAVU, 4, 1950, 286—287. — Kurz vydal také litografovaná skripta svých přednášek.

¹¹ O témž nálezu psal Kurz v Časopise Národního musea 21, 1952, 129—133 a v Literárních novinách 1952, 11. 10.

¹² Srov. o nich Jar. Bauer, ČMM 69, 1950, 198—203; Al. Gregor, Naše věda 27, 24—29; Ant. Mátl, Listy filologické 75, 1951, 224—227.

Vysvětlení zkratk:

- LF Listy filologické
- VVM Vlastivědný věstník moravský
- ČMM Časopis Matice moravské
- SVJ Sovětská věda - jazykověda
- SÚ Slovanský ústav